

Bruxelles, 20.9.2013.
COM(2013) 659 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM
PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM
ODBORU I ODBORU REGIJA**

Nova Strategija EU-a za šume: za šume i sektor koji se temelji na šumama

{SWD(2013) 342 final}

{SWD(2013) 343 final}

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

Nova Strategija EU-a za šume: za šume i sektor koji se temelji na šumama

1 EUROPI SU POTREBNE NJEZINE ŠUME

Šume i druga šumska zemljišta pokrivaju više od 40 % kopna EU-a, a njihove se značajke uvelike razlikuju od regije do regije. Zahvaljujući pošumljavanju i prirodnoj sukcesiji, šumska područja EU-a tijekom proteklih desetljeća povećavala su se za 0,4 % godišnje. Međutim, u svijetu se šumska područja i dalje smanjuju. U EU-u se trenutačno siječe samo 60 – 70 % godišnjeg prirasta, pa se drvena zaliha povećava. Međutim, prema projekcijama država članica za sektor Korištenje zemljišta, promjena korištenja zemljišta i šumarstvo (LULUCF), očekuje se da će se do 2020. stopa iskorištavanja povećati za 30 % u odnosu na 2010.¹ Otprilike 60 % šuma u vlasništvu je nekoliko milijuna privatnih šumoposjednika,² a ta brojka raste usporedno s nastavkom restitucije vlasništva nad šumama u nekim državama članicama. Ostatak pripada državi i drugim šumoposjednicima iz javnog sektora.

Šume su multifunkcionalne jer služe u gospodarske, društvene i ekološke svrhe. One nude staništa za životinje i biljke te igraju važnu ulogu u ublažavanju klimatskih promjena i drugim ekološkim uslugama. Gotovo četvrtina šumskog područja EU-a zaštićena je u sklopu mreže Natura 2000, a dobar dio ostatka stanište je vrsta zaštićenih zakonodavstvom EU-a o prirodi. Šume nude i mnoge društvene koristi, uključujući one za ljudsko zdravlje, rekreaciju i turizam.³

Socioekonomska važnost šuma velika je, ali često se podcjenjuje. Šume pridonose ruralnom razvitku i zapošljavaju tri milijuna ljudi. Drvo je i dalje glavni izvor financijskog prihoda od šuma. Stoga se u strategiji u obzir uzimaju i industrije EU-a koje se temelje na šumama na koje se primjenjuje industrijska politika EU-a. Drvo se smatra i važnim izvorom sirovine za nove bioindustrije.

Šumska biomasa trenutačno je najvažniji obnovljivi izvor energije i sad je zaslužna za oko polovicu ukupne potrošnje energije iz obnovljivih izvora u EU-u. Prema nacionalnim akcijskim planovima za obnovljivu energiju, biomasa koja služi za grijanje, hlađenje i proizvodnju električne energije pridonijet će postizanju cilja od 20 % obnovljive energije za 2020. s ukupno 42 %. Ako se to postigne, količina drva iskorištenog radi energije u EU-u bit će ekvivalentna današnjem ukupnom iskorištavanju drva. Šume osiguravaju i širok raspon drugih proizvoda, primjerice, pluto, smole, gljive, orašaste plodove, divljač i šumsko voće.

¹ Na temelju projiciranih referentnih vrijednosti gospodarenja šumama EU-a podnesenih na 6. zasjedanju UNFCCC CMP-a.

² 16 milijuna, prema procjenama vlasnika. Iako je broj privatnih šumoposjednika poprilično velik, njihov udio u šumskom zemljištu razmjerno je malen i često usitnjen.

³ Dodatne pojedinosti nalaze se u Zelenoj knjizi o zaštiti šuma i informiranju o šumama, COM(2010) 66.

Kako bi se te koristi osigurale na uravnotežen način, ključno je osigurati održivo gospodarenje šumama.

Održivo gospodarenje šumama znači korištenje šuma i šumskog zemljišta na način, i u mjeri, koji održava njihovu bioraznolikost, produktivnost, kapacitet za regeneraciju, vitalnost i potencijal da trenutačno i ubuduće ispune odgovarajuće ekološke, gospodarske i društvene funkcije na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini te koji ne uzrokuje štetu drugim ekosustavima.⁴

Iako se u Ugovoru o funkcioniranju EU-a ne navode nikakve specifične odredbe za politiku EU-a prema šumama, EU svojim politikama već dugo pridonosi provedbi održiva upravljanja šumama te odlukama o šumama država članica. U važne prekretnice ubrajaju se strategija Europa 2020 za rast i radna mjesta, plan aktivnosti za učinkovito korištenje resursa, politika ruralnog razvitka, industrijska politika, paket klimatskih i energetske mjera EU-a s njegovim ciljevima za 2020., Strategija za zdravlje i reproduktivne materijale bilja te strategije za bioraznolikost i biogospodarstvo.⁵

Strategijom EU za šumarstvo iz 1998. na temelju supsidijarnosti i odgovornosti⁶ uspostavljen je okvir za akcije u vezi sa šumama koje podupiru održivo gospodarenje šumama i temelje se na suradničkim, korisnim vezama između politika i inicijativa EU-a i država članica. Akcijski plan za šume⁷ za razdoblje 2007. – 2011. bio je važan instrument za provedbu strategije, a odnosio se na četiri cilja: konkurentnost, okoliš, kvalitetu života te koordinaciju i komunikaciju. Mjere sufinanciranja šumarstva u skladu s Uredbom o ruralnom razvitku bio je i ostatak glavno sredstvo financiranja na razini EU-a.

U naknadnoj ocjeni Akcijskog plana za šume istaknuta je potreba za novom strategijom za šume koja: razvija i provodi zajedničku viziju višenamjenska i održiva gospodarenja šumama u Europi; definira prioritete i ciljeve akcija; povezuje strategije i planove financiranja EU-a i država članica; ojačava koherentno međusektorsko planiranje, financiranje i provedbu aktivnosti; uspostavlja jasne mehanizme nadzora, ocjene i izvješćivanja; te revidira sudjelovanje dionika. U ovoj se Komunikaciji te preporuke podupiru strateškim orijentacijama.

⁴ Ministarska konferencija o zaštiti šuma u Europi. Helsinki, 1993.

⁵ COM(2011) 244 i COM(2012) 60

⁶ Rezolucija Vijeća od 15. prosinca 1998. o šumarskoj strategiji za EU

⁷ COM(2006) 302

2 ZAŠTO JE POTREBAN NOVI OKVIR

Znatne društvene i političke promjene tijekom proteklih 15 godina utjecale su na način na koji društvo EU-a gleda na šume i šumarstvo. Ukupnu situaciju karakteriziraju sve veća potražnja za šumama i prijetnje šumama. Istodobno, sve veći broj politika u vezi sa šumama stvara složeno i usitnjeno političko okruženje za šume. Sve jače povezivanje između međunarodnih tržišta hrane, stočne hrane, vlakana i goriva također stvara neočekivane poremećaje na tržištu.

Novi je okvir potreban kako bi se:

- osiguralo upravljanje multifunkcionalnim potencijalom šuma EU-a na održiv i uravnotežen način, omogućujući pritom ispravno funkcioniranje vitalnih usluga ekosustava naših šuma.
- zadovoljila rastuća potražnja za sirovinom za postojeće i nove proizvode (npr. zelene kemikalije ili tekstilna vlakna) i za obnovljivu energiju. Ta potražnja pruža priliku za diversifikaciju tržišta, no predstavlja znatan izazov za održivo gospodarenje i uravnoteženje potražnje. Potražnja za nove namjene u području biogospodarstva i bioenergije trebala bi se koordinirati s tradicionalnom potražnjom i poštivati održive granice.
- odgovorilo na izazove i prilike s kojima se industrije koje se temelje na šumama suočavaju u pogledu učinkovita iskorištavanja resursa i energije, sirovina, logistike, strukturne prilagodbe, inovacija, obrazovanja, obuke i vještina, međunarodnog natjecanja, klimatske politike nakon 2020. te informacija i komunikacija radi poticanja rasta.
- zaštitilo šume i bioraznolikost od znatnih utjecaja oluja i požara, sve oskudnijih izvora vode i nametnika. Te prijetnje ne poštuju nacionalne granice, a klimatske ih promjene pogoršavaju.
- prihvatilo da se EU ne oslanja samo na vlastitu proizvodnju i da potrošnja u Uniji ima posljedice za šume širom svijeta.
- razvilo odgovarajući sustav informiranja radi praćenja svega navedenoga.

EU-u je potreban politički okvir kojim se koordinira i osigurava usklađenost politika povezanih sa šumama i omogućuju sinergije s drugim sektorima koji utječu na gospodarenje šumama. Potrebna mu je nova šumska strategija koja predstavlja ključnu referencu za razvoj politika povezanih sa šumama. Šume i sektor šuma EU-a trebali bi se pozicionirati na način koji osigurava njihov doprinos ciljevima EU-a.

3 KORAK NAPRIJED: NOVA STRATEGIJA EU-A ZA ŠUME I SEKTOR KOJI SE TEMELJI NA ŠUMAMA

Ovaj prijedlog promiče koherentan, cjelovit pristup gospodarenju šumama, uzima u obzir mnogobrojne koristi od šuma, integrira unutarnja i vanjska pitanja koja se odnose na politiku prema šumama i odnosi se na cijeli lanac vrijednosti šuma.

U njemu se navode ključna načela potrebna za jačanje održiva gospodarenja šumama te povećanje konkurentnosti i otvaranja radnih mjesta, osobito u ruralnim područjima, osiguravajući pritom zaštitu šuma i pružanje usluga ekosustava. U njemu se utvrđuje i način na koji EU želi provoditi politike povezane sa šumama.

Kako bi ova strategija imala smisla za one politike koje zahtijevaju ili bi mogle zahtijevati dokaz održiva gospodarenja šumama i kako bi se postigli njezini ciljevi, potrebni su objektivni, ambiciozni i dokazivi kriteriji održiva gospodarenja šumama koje je moguće primijeniti na sve upotrebe šumske biomase. Strategija i njezina provedba trebale bi se temeljiti na postojećem zakonodavstvu i međunarodnim inicijativama, uključujući posao obavljen u sklopu procesa FOREST EUROPE,⁸ uzimati u obzir posebnu situaciju malih šumoposjednika i riješiti pitanja u vezi s tržišnim alatima za privatni sektor, kao što je certifikacija.

Radi postizanja zajedničkih ciljeva i poboljšanje usklađenosti i sinergija, važna je koordinacija između država članica. Od država članica traži se da pri donošenju i provedbi akcijskih planova i nacionalnih programa za šume uzmu u obzir načela i ciljeve ove strategije. Potrebno je razviti prilike za umrežavanje i načine razmjene podataka te najbolje prakse.

3.1 Rukovodeća načela

- održivo gospodarenje šumama i multifunkcionalna uloga šuma, pri čemu se mnogobrojne robe i usluge isporučuju, odnosno pružaju na uravnotežen način te se osigurava zaštita šuma;- učinkovito korištenje resursa, pri čemu se optimizira doprinos šuma i sektora šuma ruralnom razvitku, rastu i otvaranju radnih mjesta.- odgovornost za globalne šume, pri čemu se promiču održiva proizvodnja i potrošnja šumskih proizvoda.

Europa ima dugu tradiciju održiva gospodarenja šumama, što se odražava i u načelima procesa FOREST EUROPE koja primjenjuju politike država članica i podupiru EU, osobito putem politike ruralnog razvitka. To je dinamičan koncept s međunarodnim, regionalnim i lokalnim slojevima koji na terenu moraju provoditi upravitelji šumama.

⁸ Paneuropski politički proces za održivo gospodarenje kontinentalnim šumama.

U sklopu procesa FOREST EUROPE države članice obvezne su gospodariti svojim šumama na održiv način, u skladu s nacionalnim politikama i zakonodavstvom u vezi sa šumama. Pri provedbi ove strategije trebale bi se usmjeriti prema referentnim vrijednostima održiva gospodarenja šumama, poboljšanju razmjene informacija i širenju dobre prakse.

U sektoru šuma učinkovito korištenje resursa znači korištenje šumskih resursa na način koji smanjuje utjecaj na okoliš i klimu na najmanju moguću mjeru i davanje prvenstva šumskoj proizvodnji koja ima veću dodanu vrijednost, otvara više radnih mjesta i pridonosi boljoj ravnoteži ugljika. Ti se kriteriji zadovoljavaju kaskadnim korištenjem drva⁹. U nekim slučajevima mogli bi biti nužni razni pristupi, na primjer, u slučajevima promjene potražnje ili zaštite okoliša.

3.2 Ciljevi za šume za 2020.

Osigurati i dokazati da se svim šumama u EU-u gospodari u skladu s načelima održiva gospodarenja šumama i da je doprinos EU-a promicanju održiva gospodarenja šumama i smanjenju deforestacije na globalnoj razini ojačan, čime se:

- pridonosi uravnoteženju raznih funkcija šume, zadovoljenju potražnje i pružanju vitalnih usluga ekosustava;
- osigurava osnova da šumarstvo i cijeli lanac vrijednosti koji se temelji na šumama budu konkurentni i održivi sudionici u biogospodarstvu.

Ciljevi razvijeni u suradnji s tijelima vlasti i dionicima iz država članica odnose se na tri dimenzije održiva gospodarenja šumama na integriran način, što osigurava cjelovit pristup gospodarenju šumama i politici prema šumama.

3.3 Osam povezanih prioritetnih područja: vrijednost za sve

Održivo gospodarenje šumama pridonosi važnim društvenim ciljevima

3.3.1 *Podrška našim ruralnim i urbanim zajednicama*

Šume su društvu sve potrebnije. Budući da pokrivaju velike dijelove ruralnih područja, šume su vitalne i za ruralno stanovništvo jer podupiru gospodarsko blagostanje i radna mjesta.

⁹ U skladu s kaskadnim načelom, drvo se koristi prema sljedećem redoslijedu prioriteta: proizvodi od drva, produljenje njihova vijeka trajanja, ponovna upotreba, recikliranje, bioenergija i odlaganje.

Održiva, obučena i sigurna radna snaga jedan je od stupova konkurentnijeg sektora šuma. Šume kojima se dobro gospodari zajedno sa šumskim upraviteljima, radnicima i poduzetnicima utiru put održivu i konkurentnu sektoru šuma koji igra važnu ulogu u ruralnom razvitku i cijelom gospodarstvu, a istodobno donosi društvene koristi.

Komisija razmatra mogućnost korištenja fondova za ruralni razvitak u svrhu potpore provedbe održiva gospodarenja šumama. Države članice trebale bi iskoristiti prilike koje nudi nova Uredba o ruralnom razvitku i dati prvenstvo ulaganjima u: modernizaciju šumarskih tehnologija; optimizaciju doprinosa sektora biogospodarstvu; poboljšanje otpornosti, ekološke vrijednosti i potencijala ublažavanja šumskih ekosustava; postizanje ciljeva u vezi s prirodom i bioraznolikošću; prilagodbu klimatskim promjenama; očuvanje genetičkih resursa; zaštitu šuma i informiranje; te stvaranje novih sustava šumskog zemljišta i agrošumarstva.

Strateške orijentacije:

- države članice trebale bi iskoristiti sredstva za ruralni razvitak u svrhu poboljšanja konkurentnosti, promicanja diversifikacije gospodarskih aktivnosti i kvalitete života i isporuke specifičnih javnih dobara u vezi s okolišem¹⁰ kako bi pridonijele promicanju društvenih funkcija održiva gospodarenja šumama;
- Komisija i države članice trebale bi procijeniti i poboljšati utjecaj mjera za šumarstvo u sklopu politike ruralnog razvitka;
- kao dio cilja pojednostavnjenja paketa modernizacije državne potpore, Komisija predlaže razmatranje uključivanja velikih tvrtki u sustav skupnog izuzeća i revidira uvjete za skupna izuzeća u šumarskom sektoru;¹¹
- uz pomoć sredstava za ruralni razvitak, države članice potiču se na potporu: savjetodavnim sustavima za šume radi podizanja svijesti; izobrazbi; i komunikaciji između lokalnih šumoposjednika i tijela vlasti;
- Komisija i države članice trebale bi poboljšati svoje vrednovanje koristi koje šume daju društvu i putem održiva gospodarenja šuma pronaći odgovarajuću ravnotežu u isporuci i pružanju raznih roba i usluga.

3.3.2 Poticanje konkurentnosti i održivosti industrija koje se temelje na šumama, bioenergije i šireg zelenog gospodarstva EU-a

Drvo je prirodna sirovina koja se može obnavljati, ponovno uporabiti i reciklirati. Pod uvjetom da se crpi iz šuma kojima se gospodari na održiv način, da se obrađuje i da se koristi na način kojim se negativni utjecaji na klimu i okoliš smanjuju na najmanju moguću mjeru i istodobno osiguravaju sredstva za život, njegova uloga može biti održiva.

Ukupno gledajući, 58 % iskorištene drvene biomase EU-a obrađuju industrije EU-a koje se temelje na šumama,¹² što predstavlja oko 7 % proizvodnog BDP-a EU-a i približno 3,5

¹⁰ Zaključci Europskog vijeća od 7. i 8. veljače 2013. o višegodišnjem financijskom okviru.

¹¹ Budući da sektor šuma ne ulazi u područje primjene Priloga I. i članka 42. Ugovora o funkcioniranju EU-a, na njega se u potpunosti primjenjuju sva pravila konkurentnosti.

milijuna radnih mjesta te doprinosi postizanju ciljeva industrijske politike EU-a.¹³ Međutim, za njegovu buduću konkurentnost potrebni su novi resursno i energetske učinkoviti te ekološki prihvatljivi procesi i proizvodi. Očekuje se da će materijali i kemikalije koji se temelje na drvu igrati važnu ulogu u biogospodarstvu EU-a. U internom radnom dokumentu opisuju se podsektori industrija EU-a koje se temelje na šumama i njihove gospodarske i tehnološke perspektive te se navode njihovi glavni izazovi i akcije za ublažavanje problema (za razdoblje 2013. – 2020.) kako bi se pridonijelo poboljšanju njihove globalne konkurentnosti.

Preostalih 42 % koristi se za proizvodnju energije, što obuhvaća približno 5 % ukupne potrošnje energije u EU-u. Prema nacionalnim akcijskim planovima za obnovljivu energiju, biomasa će 2020. i dalje biti glavni izvor obnovljive energije. Komisija trenutno procjenjuje treba li predložiti dodatne mjere, uključujući usklađene kriterije održivosti, radi rješavanja problema s održivošću u vezi s korištenjem krute i plinovite biomase u svrhe grijanja, hlađenja i proizvodnje električne energije.

Tako šumska biomasa zajedno s nedrvinim šumskim proizvodima, za koje raste interes na tržištu, pruža prilike za očuvanje ili otvaranje radnih mjesta i diversifikaciju prihoda u zelenom gospodarstvu s niskim emisijama ugljika.

Strateške orijentacije:

Komisija će zajedno s državama članicama i dionicima:

- istraživati i promicati potpunije korištenje drva, kao održive, obnovljive te klimatski i ekološki prihvatljive sirovine, pri kojem se ne oštećuju šume i njihove usluge ekosustava; procjenjivati klimatske koristi zamjene materijala i energije šumskom biomasom i proizvodima od iskorištena drva te utjecaj poticaja za iskorištavanje šumske biomase na stvaranje poremećaja na tržištu;
- do kraja 2014. na razini EU-a izraditi objektivne, ambiciozne i dokazive kriterije održiva gospodarenja šumama koje je moguće primijeniti u kontekstima raznih politika neovisno o krajnjoj namjeni šumske biomase. Komisija će predstaviti odgovarajuće mjere;
- procijeniti potencijalnu opskrbu drvom i olakšavanje povećane održive mobilizacije drva; napraviti smjernice dobre prakse za to i za „kaskadno” načelo, kao i za resursno i energetske učinkovite proizvodne procese, osobito za industrije koje se temelje na šumama, mala i srednja poduzeća te mikrotvrtke;
- poticati rast tržišta i internacionalizaciju proizvoda industrije EU-a koja se temelji na šumama te poboljšavati sektorsko znanje, uključujući održivu gradnju i informiranje potrošača o namještaju;
- olakšavati proizvodima i sirovinama industrije EU-a koja se temelji na šumama pristup trećim tržištima putem bilateralnih trgovinskih ugovora i poboljšanjem informacija o uvjetima uvoza i izvozu sirovina;

¹² Drvodjelstvo, proizvodnja i prenamjena namještaja, celuloze i papira, tisak (NACE C 16, 31, 17, 18.1). Obuhvaćeni su i relevantni aspekti iskorištavanja drva (NACE 02.2).

¹³ „Jača europska industrija za rast i gospodarski oporavak”, (COM(2012) 582 završna verzija) i „Integrirana industrijska politika za doba globalizacije” (COM(2010) 614).

- poduprijeti tehnološku platformu za sektor koji se temelji na šumama i potaknuti nove inicijative, kao što su javno-privatna partnerstva, npr. u sektoru bioloških proizvoda, koje podupiru istraživanja i inovacije za razne resursno i energetski učinkovite proizvode i procese;
- godine 2014. pokrenuti procjenu kumulativnih troškova zakonodavstva EU-a koje utječe na lance vrijednosti industrije koja se temelji na šumama. Rezultati mogu pridonijeti široj analizi utjecaja, uključujući troškove, koristi i usklađenost na politiku i zakonodavstvo.

3.3.3 Šume u klimi koja se mijenja

Šume su podložne klimatskim promjenama. Stoga je važno očuvati i pojačati njihov kapacitet za otpornost i prilagodbu, uključujući putem prevencije požara i drugih rješenja za prilagodbu (npr. odgovarajućih vrsta, biljnih vrsta itd.).

Gospodarenje šumama istodobno može ublažiti klimatske promjene održavanjem i pojačavanjem uloge šuma kao odvoda u ciklusu ugljika te proizvodnjom biomaterijala koji mogu djelovati kao privremena skladišta ugljika ili kao „zamjene za ugljik” zamjenjujući materijale i goriva koji intenzivno koriste ugljik. EU je nedavno donio pravila obračuna, praćenja i izvješćivanja u vezi s LULUCF-om¹⁴ prema kojima će države članice, primjerice, davati informacije o svojim planovima za pojačavanje odvoda i smanjenje emisija povezanih s šumama. EU i države članice preuzeli su i obveze u vezi s LULUCF-om koje se moraju ispuniti do 2020., tijekom 2. obvezujućeg razdoblja prema Kyotskom protokolu.

Šume ublažavaju i utjecaj ekstremnih vremenskih događaja i moderiranjem temperatura te smanjenjem brzine vjetra i otjecanja vode.

Strateške orijentacije:

Države članice trebale bi pokazati:

- kako namjeravaju povećati potencijal ublažavanja svojih šuma putem povećanog uklanjanja i smanjenja emisija, uključujući kaskadnom upotrebom drva, uzimajući u obzir da novi podprogram LIFE+ za klimatsku akciju i financiranje ruralnog razvitka mogu promicati i podupirati nove i postojeće prakse gospodarenja šumama koje ograničavaju emisije i povećavaju neto biološku produktivnost (npr. uklanjanje CO₂). To bi trebale učiniti do sredine 2014. i u kontekstu svojih podataka o akcijama u vezi s LULUCF-om;
- kako povećavaju kapacitete za prilagodbu i otpornost šuma na temelju akcija predloženih Strategijom EU-a o prilagodbi klimatskim promjenama¹⁵ i Zelenom knjigom o zaštiti šuma, te informiranju, kao što su premošćivanje nedostataka u znanju i ugradnja prilagodbenih akcija u politike povezane sa šumama.

¹⁴ Odluka br. 529/2013/EU.

¹⁵ COM(2013) 216.

3.3.4 *Zaštita šuma i poboljšanje usluga ekosustava*

Šume pružaju usluge ekosustava o kojima ovise ruralne i urbane zajednice te predstavljaju dom golemoj bioraznolikosti. Pritisci na šume, kao što su usitnjavanje staništa, širenje invazivnih stranih vrsta, klimatske promjene, nestašica vode, požari, oluje i nametnici, zahtijevaju pojačanu zaštitu. Pravila EU-a odnose se na kretanje određenih biljaka, biljnih proizvoda i objekata koji mogu štetiti zdravlju bilja te na njihovo trgovanje.

Napori za zaštitu trebali bi biti usmjereni prema održavanju, povećanju i obnovi otpornosti i multifunkcionalnosti šumskih ekosustava kao temeljnog dijela zelene infrastrukture EU-a koji pružaju ključne ekološke usluge i osiguravaju sirovine.

Umjesto na ublažavanje i obnovu, dodatni naglasak trebalo bi staviti na sprječavanje negativnih utjecaja na šume. Da bi šume mogle reagirati na buduće prijetnje i trendove, potrebno je povećati genetičku raznolikost i zaštititi ugrožene genetičke resurse.

I priroda i učinci nekih prijetnja prekogranični su, pa je stoga potrebna akcija na razini EU-a.

Planovi gospodarenja šumama (PGŠ-ovi) ili ekvivalentni elementi utemeljeni na načelima održiva gospodarenja šumama ključni su instrumenti za isporuku i pružanje brojnih roba i usluga na uravnotežen način. PGŠ-ovi su u središtu i Strategije EU-a za bioraznolikost 2020. i financiranja ruralnog razvitka EU-a. Strategija ih obuhvaća, promiče i podupire njihovu primjenu.

Strateške orijentacije:

Države članice:

- uz pomoć Komisije izradit će konceptualni okvir za vrednovanje usluga ekosustava promičući njihovu integraciju u obračunske sustave na razini EU-a i nacionalnoj razini do 2020. Oni će se temeljiti na mapiranju i procjeni stanja ekosustava i njihovih usluga;
- trebale bi održati i poboljšati šumski pokrov da bi osigurale zaštitu tla te regulaciju kvalitete i kvantitete vode integracijom održivih šumarskih praksi u Program mjera planova za upravljanje riječnim sljevovima u skladu s Okvirnom direktivom o vodi i programima ruralnog razvitka;
- trebale bi postići znatan i mjerljiv napredak u stanju očuvanja šumskih vrsta i staništa potpunom provedbom zakonodavstva EU-a o prirodi i osiguranjem doprinosa nacionalnih planova za šume adekvatnom upravljanju mrežom Natura 2000 do 2020. Oni bi se trebali temeljiti na predstojećim uputama o mreži Natura 2000 i šumama;
- provest će Strateški plan za bioraznolikost za razdoblje 2011. – 2020. i ostvariti svoje ciljeve iz Aichija donesene u kontekstu Konvencije o biološkoj raznolikosti, na temelju predstojećeg zajedničkog Okvira za prioritete obnove;
- trebale bi ojačati očuvanje šumske genetike (raznolikost vrsta stabala) i raznolikost unutar vrsta i populacija. Komisija ih može poduprijeti, osobito putem Programa ruralnog razvitka.

Komisija:

- će pratiti napredak država članica u pogledu preuzimanja planova gospodarenja šumama ili ekvivalentnih instrumenata i integracije pitanja bioraznolikosti u njih, uključujući ciljeve očuvanja mreže Natura 2000;
- trebala bi zajedno s državama članicama ojačati mehanizme za zaštitu šuma od nametnika na temelju pojačane suradnje sa susjednim zemljama, povećanog istraživanja i stalnog pregleda režima zdravlja bilja;
- procijenit će utjecaje obveze primjene međunarodnog standarda za fitosanitarna mjerenja br. 15 na ambalažne drvene materijale te razmotriti njezino moguće produljenje;
- davat će relevantne informacije i podatke kojima raspolaže potpisnicima Konvencije Ujedinjenih naroda o borbi protiv dezertifikacije kako bi poduprla provedbu njihovih akcijskih planova za zaštitu šuma i tla u područjima kojima najviše prijeti degradacija i dezertifikacija zemljišta. To će činiti osobito putem Europskog centra za podatke o šumama i Europskog centra za podatke o tlu.

Poboljšanje baze znanja

3.3.5 Kakve šume imamo i kako se one mijenjaju?

Jačanje baze znanja o šumama potrebno je radi boljeg razumijevanja složenih ekoloških i društvenih izazova s kojima se suočava sektor šuma. Radi mapiranja i procjene stanja šumskih ekosustava i njihovih usluga potrebno je bolje informiranje o šumama EU-a. Odgovarajuće varijable i parametri uskladit će se na razini EU-a na temelju suradnje između međunarodnih, paneuropskih i nacionalnih sustava za pribavljanje podataka te na temelju detaljne analize izazova EU-a. Programi EU-a kao što je LIFE+ mogu pomoći pri mobilizaciji potrebnih resursa.

Komisija i države članice razvile su modularni sustav informiranja o šumama, a u tijeku je rad na biomasi i bioraznolikosti.

Strateške orijentacije:

Komisija i države članice će:

- uspostaviti Europski sustav informiranja o šumama prikupljanjem usklađenih informacija o multifunkcionalnoj ulozi šuma i šumskih resursa u cijeloj Europi i integracijom različitih informacijskih sustava (npr. EFFIS-a¹⁶ i podatkovnih platformi (npr. EFDAC-a¹⁷) u dinamični modularni sustav koji objedinjuje podatke i modele u aplikacije;
- uskladiti informacije o šumama EU-a tako da se prvenstveno temelje na podacima koje prikupljaju države članice sa zahtjevima podatkovnih arhitektura EU-a kao što su INSPIRE,¹⁸ SEIS¹⁹ i Copernicus,²⁰ te slijediti međunarodne i regionalne procese;

¹⁶ Sustav informiranja o šumskim požarima EU-a

¹⁷ Europski centar za podatke o šumama

¹⁸ [Infrastruktura za prostorno informiranje u Europskoj zajednici \(INSPIRE\).](#)

¹⁹ Zajednički sustav informiranja o okolišu.

- promicati daljnji razvoj baze podataka EU-a o reproduktivnom materijalu šuma, uključujući hiperpoveznice s nacionalnim registrima i zemljovidima;
- poboljšati, učiniti usporedivim i dijeliti informacije o šumama i praćenju šuma na temelju uspješnih iskustava, kao što su EFFIS, zdravlje šuma, statistički podaci o šumarstvu EU-a te EFDAC.

U bliskom savjetovanju s dionicima Komisija će:

- izraditi nekoliko modula, npr. o šumama i prirodnim poremećajima kao što su požari i nametnici, šumi i biogospodarstvu, šumama i klimatskim promjenama te šumi i uslugama ekosustava, koji mogu pridonijeti statističkim podacima o šumarstvu EU-a i integriranom ekološkom i gospodarskom obračunu za šume.

3.3.6 *Novo i inovativno šumarstvo i proizvodi s dodanom vrijednošću*

Radi poticanja inovacija u cijelom sektoru šuma potrebno je koherentno i ambiciozno područje istraživanja koje se temelji na šumama EU-a. Trebalo bi uzeti u obzir specifičnosti šuma kao što su dugi vremenski okviri.

Okvirni programi EU-a za istraživanje i razvoj podupiru sektor šuma. Sektor šuma prisutniji je u 7. okvirnom programu istraživanja i programu Horizon 2020, u skladu s Biogospodarskom strategijom za Europu²¹. Cilj je povećati održivost sektora i njegov doprinos ruralnom gospodarstvu putem održiva gospodarenja šumama, povećati njegov kapacitet za suočavanje s biotičkim i abiotičkim stresovima te razviti bolje šumarske proizvodne sustave i proizvode.

Strateške orijentacije:

- Komisija će pomoći državama članicama i dionicima prilikom prijenosa tehnološkog i znanstvenog znanja u šumarsku praksu i na tržište, osobito putem programa Horizon 2020 i Europskog partnerstva za inovaciju u poljoprivrednoj produktivnosti i održivosti, podupirući razvoj novih proizvoda s većom dodanom vrijednošću;
- Komisija i države članice trebale bi surađivati na naprednim alatima za istraživanje i modeliranje kako bi ispravili nedostatke u podacima i znanju i bolje razumjeli složene probleme u vezi s društvenim, gospodarskim i ekološkim promjenama koje se odnose na šume (npr. prepoznavanjem ekoloških pragova);
- putem Stalnog odbora za poljoprivredna istraživanja (SOPI) jačat će se koordinacija rada na istraživanju i inovacijama između EU-a, država članica i dionika;
- Komisija će osigurati da se rezultati i dobre prakse šire putem strukture upravljanja šumama EU-a i drugih relevantnih foruma.

²⁰ Program Europske komisije za promatranje Zemlje.

²¹ COM(2012) 60

Potporna koordinaciji i komunikaciji

3.3.7 Suradnja u svrhu koherentnog gospodarenja šumama i njihova boljeg razumijevanja

Na šume se odnose razna međusektorska pitanja politika, a njihovi se ciljevi katkad razlikuju. Koordinacija, suradnja i komunikacija stoga su ključne za postizanje usklađenosti i dosljednosti politika.

S državama članicama raspravilo se o raznim mogućnostima poboljšanja koordinacije i provedbe, uključujući okvirnu direktivu o održivu gospodarenju šumama. Međutim, nije postignut nikakav konsenzus koji bi išao dalje od dobrovoljnog pristupa. U svakom slučaju, veze s politikama povezanim s šumama moraju se poboljšati.

Trenutna struktura upravljanja šumama EU-a²² oslanja se na Stalni odbor za šumarstvo²³ (SOŠ). SOŠ bi trebao ostati forum za raspravu o svim pitanjima povezanim sa šumama osiguravajući koordinaciju i usklađenost politika povezanih sa šumama. Međutim, potrebna su poboljšanja kako bi se osiguralo da SOŠ odgovara na doprinose drugih politika. SOŠ je surađivao sa Savjetodavnom grupom za šumarstvo i pluto, Odborom za staništa i Ekspertnom grupom na upravljanju mrežom Natura 2000 kako bi zajednički pripremili upute za mrežu Natura 2000 i šume što bi moglo poslužiti kao najbolja praksa. Također, moguće je staviti veći naglasak na SOŠ-ovu ulogu očuvanja multifunkcionalnosti šuma.

Savjetodavni odbor za šumarstvo i pluto²⁴ ostat će glavna platforma raznih dionika za razmatranje pitanja povezanih s šumarstvom i održivim gospodarenjem šumama, a Savjetodavni odbor za šumarstvo i drvenu industriju²⁵ ostat će glavna platforma za pitanja povezana s industrijskim lancima vrijednosti.

Ta tri foruma trebali bi biti kameni temeljci za razvoj i praćenje nove strategije.

Komunikacija je osobit izazov za sektor jer javnost općenito nije svjesna značaja održiva gospodarenja šumama na raznih načina na koje sektor šuma pridonosi zelenom gospodarstvu.

Strateške orijentacije:

- Komisija će osigurati da se rad Stalnog odbora za šumarstvo temelji na drugim politikama EU-a relevantnim za šume i sektor šuma osiguravajući da gospodarenje šumama EU-a ostane multifunkcionalno;
- Komisija i države članice istražiti će razne mogućnosti bolje koordinacije održiva gospodarenja šumama, usklađenog informiranja o šumama i suradnje između država članica i s njima;

²² Opisano u internom radnom dokumentu

²³ Odluka Vijeća 89/367/EEZ

²⁴ [Odluka Komisije 2004/391/EZ](#)

²⁵ [Odluka Komisije 97/837/EZ](#)

- Komisija će stvoriti Europsku mrežu ureda za šume (nacionalne inventure šuma – NIŠ-ove) radi razvoja usklađenih kriterija za podatke NIŠ-ova. Komplementarni rad planira se putem akcija i istraživačkih projekata u okviru COST-a;
- Države članice trebale bi poboljšati javno informiranje o šumama i drvu te se nastaviti na Strategiju EU-a za komunikaciju o šumama, koju je razvio SOŠ²⁶;
- Komisija će dodatno procijeniti javnu percepciju šuma (putem ispitivanja Eurobarometra do 2015.).

3.3.8 Šume iz globalne perspektive

Na paneuropskoj razini žarište je na tekućim pregovorima o uspostavi pravno obvezujućeg sporazuma o šumama u kojem je EU ključni sudionik. Putem tog sporazuma EU namjerava poboljšati održivo gospodarenje šumama u cijeloj regiji. Nova strategija čini odgovarajuće sredstvo za provedbu sporazuma.

Na globalnoj razini EU je u prvom redu borbe protiv deforestacije i degradacije šuma. Ona promiče održivo gospodarenje šumama kao način zaštite bioraznolikosti, borbe protiv dezertifikacije i odgovora na klimatske promjene istodobno osiguravajući da šumski ekosustavi isporučuju i pružaju robe i usluge. Na taj način pridonosi održivu razvoju i iskorjenjivanju siromaštva. REDD+, FLEGT²⁷ i Uredba EU-a o drvu²⁸ usmjereni su prema tim ciljevima. Do 2015. Komisija će ocijeniti funkcioniranje i djelotvornost Uredbe EU-a o drvu.

Ova strategija usmjerena je prema osiguranju usklađenosti između politika, ciljeva i obveza EU-a i država članica u pogledu pitanja povezanih sa šumama na međunarodnoj razini. Ona podupire EU i države članice formuliranjem jasnih i koherentnih ciljeva.

Strateške orijentacije:

Komisija i države članice će:

- osigurati usklađenost između politika i obveza EU-a i država članica u pogledu pitanja povezanih sa šumama na međunarodnoj razini;
- promicati održivo gospodarenje šumama u cijeloj Europi i svijetu te ulogu šuma u prijelazu na zeleno gospodarstvo u kontekstu suradnje EU-a za razvoj i vanjske akcije;
- osigurati nastavak potpore globalnim naporima za suzbijanje ilegalne sječe putem Akcijskog plana FLEGT-a;
- podupirati zemlje u razvoju u njihovim naporima da poboljšaju politike i propise u vezi sa šumama, ojačaju gospodarenje šumama, vrednuju i prate šumske ekosustave i otklone uzroke deforestacije i degradacije šuma putem programa REDD+.

²⁶ <http://ec.europa.eu/agriculture/fore/publi/>

²⁷ Uredba 2173/2005 o uspostavljanju FLEGT sustava za uvoz drvne sirovine u EZ.

²⁸ Uredba (EU) br. 995/2010

Komisija će:

- procijeniti utjecaj na okoliš potrošnje proizvoda i sirovina u EU-u za koje postoji vjerojatnost da pridonose deforestaciji i degradaciji šuma izvan EU-a. Po potrebi će razmotriti mogućnosti politika za ograničavanje takvih utjecaja, uključujući razvoj akcijskog plana EU-a za deforestaciju i degradaciju šuma. To će učiniti u skladu sa 7. akcijskim programom za okoliš EU-a.

4 PRETVARANJE NAČELA U AKCIJU: SURADNJA U KORIST NAŠIH ŠUMA I SEKTORA ŠUMA

Komisija i države članice u okviru svojih nadležnosti osigurat će provedbu i praćenje strategije obraćajući osobitu pozornost na sudjelovanje dionika.

Radi određivanja referentnih vrijednosti za postizanje ciljeva za šume za 2020. i provedbe strateških prioriteta akcija u politici prema šumama i politikama povezanim sa šumama Komisija će u suradnji sa Stalnim odborom za šumarstvo ojačati veze s povezanim politikama EU-a. Po potrebi će surađivati i s drugim odborima te forumima. Uzevši u obzir važnost fondova EU-a za šume i sektor šuma, postoji potreba za poboljšanjem kvalitete rasprave na razini EU-a.

Odredit će se druga područja na kojima bi države članice trebale ostvariti napredak, kao što su prevencija šumskih požara, suzbijanje nametnika i bolesti, promicanje održiva drva i regionalna/ međuregionalna suradnja.

Šuma i sektor šuma trenutno dobivaju znatna sredstva iz EU-a. Mjere za šumarstvo u skladu s Uredbom o ruralnom razvitku okosnica su resursa strategije (90 % ukupnog financiranja šumarstva u EU-u). Prema ažuriranim planovima, za mjere za šumarstvo u razdoblju 2007. – 2013. rezervirano je 5,4 milijardi EUR iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvitak. Iako će to ovisiti o planovima ruralnog razvitka država članica, razina potrošnje slična onoj u tekućem razdoblju može se očekivati i za razdoblje 2014. – 2020. Tu potrošnju treba namijeniti doprinosu ciljevima ove strategije, a osobito osiguranju da se šumama EU-a dokazivo upravlja u skladu s načelima održiva upravljanja šumama. LIFE+ podupire očuvanje prirode, prilagodbu klimatskim promjenama, potrebe za informiranjem i zaštitom, strukturni fondovi podupiru kohezijske projekte, a Horizon 2020 podupire akcije u vezi s istraživanjem i inovacijama, uključujući javno-privatno partnerstvo u bioindustrijama. Politike povezane s razvitkom i klimatskim promjenama također osiguravaju financiranje za treće zemlje, osobito putem razvojnih fondova EU-a te programa REDD+ i FLEGT. Boljoj provedbi strategije mogu pridonijeti racionalizacija dostupnih resursa i poboljšanje koordinacije između financiranja na razini EU-a i nacionalnoj razini.

5 ZAKLJUČCI

Strategija za šume i sektor šuma nužna je jer ne postoji zajednička politika EU-a za šume ni rukovodeći okvir za pitanja u vezi sa šumama. Budući da sve više politika EU-a stvara sve veću potražnju prema šumama, postoji potreba za koordinacijom sektorskih politika. Postoji i potreba za usuglašenom cjelovitom vizijom o pitanjima povezanim sa šumama i osiguranjem da se u nacionalnim politikama za šume u obzir potpuno uzmu povezane politike EU-a. To će ojačati kapacitet šuma i sektora koji se temelji na šumama za odgovor na promjene u područjima raznih politika.

Cilj je ove strategije staviti šume i sektor povezan s njima u središte puta prema zelenom gospodarstvu i vrednovati koristi koje šume mogu donijeti na održiv način istodobno osiguravajući njihovu zaštitu. U tu je svrhu potrebna jaka predanost i politička potpora svih strana.

Do 2018. provedst će se pregled radi procjene napretka provedbe strategije.

Europski parlament i Vijeće pozvani su da podupru ovu strategiju i izraze vlastita stajališta o njihovoj provedbi.